

Agnieszka Hojda-Popińska

Uniwersytet Warszawski

Paweł Gugała, Monika Antosik-Bandurska: *Wykonywanie zawodu tłumacza przysięgłego w kazusach*.

Warszawa: Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIŚ. 2019.

247 stron. ISBN 978-83-941503-3-4

Monografia *Wykonywanie zawodu tłumacza przysięgłego w kazusach* autorstwa Pawła Gugały i Moniki Antosik-Bandurskiej jest pozycją unikatową na polskim rynku ze względu na to, że została opracowana przez prawników z wieloletnim doświadczeniem i porusza kwestie wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego od strony regulujących go przepisów prawa.

Paweł Gugała, prawnik i tłumacz przysięgły języka niemieckiego działający jako członek-ekspert PT TEPIŚ i Monika Antosik-Bandurska, adwokat, dzielą się wiedzą z zakresu prawa, jednocześnie wykazując się wrażliwością na dylematy i problemy, z którymi tłumacze przysięgli często spotykają się w swojej pracy zawodowej.

Pozycja skierowana jest głównie do osób wykonujących zawód tłumacza przysięgłego w Polsce. Na rynku dostępne są podręczniki i poradniki dotyczące językowych aspektów pracy tłumacza przysięgłego (np. Berezowski 2018). Dostępna jest również seria opracowań naukowych dotyczących różnych aspektów przygotowania do egzaminu na tłumacza przysięgłego. W ramach wspomnianej serii, zatytułowanej „Egzamin na tłumacza przysięgłego”, dostępne są pozycje poświęcone m.in. terminologii (Kizińska 2018), prawu rodzinnemu (Biernacka 2021) czy odpisom aktów stanu cywilnego (Betańska, Stachurski 2018). Istnieją także publikacje poruszające nieco szerzej praktyczne aspekty pracy tłumacza przysięgłego, gdzie czytelnik znajdzie informacje na temat odpowiedzialności tłumacza oraz formalnych wymogów przygotowywania tłumaczeń poświadczonych (np. Kubacki 2012). Kandydat na tłumacza przysięgłego znajdzie rów-

niez zbiory tekstów egzaminacyjnych, zarówno tych zawierających autentyczne zestawy, jak i zbiory tekstów opracowanych na potrzeby treningu. Należy jednak zauważyć, że wykonywanie zawodu tłumacza przysięgłego związane jest ze współpracą z sądem, prokuratorem, policją oraz organami administracji publicznej (zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego).

Doskonały warsztat językowy, biegłość w technikach tłumaczenia i zdanie egzaminu na tłumacza przysięgłego nie gwarantują bezproblemowej pracy w tym środowisku. Mówiąc o umiejętnościach niezbędnych do wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego, Biel (2013: 14) pisze o kompetencjach tematycznych, które obejmują wiedzę z dziedziny prawa. W praktyce jednak ta wiedza bywa niepełna, tłumacze częściej również skupiają się na zdobywaniu i poszerzaniu wiedzy prawniczej potrzebnej im do wykonywania tłumaczeń dobrej jakości niż wiedzy o przepisach regulujących ich stosunek do organów wymiaru sprawiedliwości. Tłumacz przysięgły w swojej pracy napotyka różnego rodzaju bariery utrudniające współpracę z wyżej wspomnianymi organami; część z nich wynika z utrudnionej komunikacji z ich przedstawicielami i niechęci do udzielenia jasnej odpowiedzi, po części również trudności te są wynikiem nieznamomości przepisów prawa przez samego tłumacza. Niniejsza pozycja udziela odpowiedzi na wiele z pytań, które mogą nasunąć się tłumaczowi przysięgiemu.

Inspiracją do opracowania recenzowanej monografii były pytania od samych tłumaczy kierowane do autorów i do PT TEPIŚ. Pozycja powstała w celu udzielenia odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania i w ten sposób ułatwienia tłumaczom wykonywania ich zawodu.

Publikacja składa się z czterech rozdziałów przedstawiających głównie kazusy, czyli przypadki prawne dotyczące pracy tłumacza przysięgłego, wraz z ich rozstrzygnięciami i komentarzami autorów. Rozdział pierwszy przedstawia najbardziej podstawowe aspekty wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego z odwołaniem się do ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego. Początek rozdziału poświęcono kazusowi przedstawiającemu charakter prawny stosunku łączącego tłumacza przysięgłego z organem wymiaru sprawiedliwości. Wiedza na temat tego stosunku jest nieodzowna, ponieważ jego niepełne lub niewłaściwe zrozumienie leży u podstaw licznych nieporozumień i frustracji towarzyszących współpracy tłumacza z wymiarem sprawiedliwości. Wiele skarg formulowanych przez tłumaczy, np. te dotyczące opóźnień w płatnościach, opiera się na błędnym przekonaniu o podobieństwie stosunku zachodzącego pomiędzy tłumaczem i sądem do stosunku cywilnoprawnego. Treść rozdziału porusza także kwestie praktyczne, takie jak formuły poświadczające stosowane w poszczególnych przypadkach tłumaczeń pisemnych. W tym rozdziale znajduje się rów-

niez szczegółowe omówienie właściwego sposobu postępowania w przypadku niemożności stawienia się przed sądem lub innym organem celem tłumaczenia oraz odmowy tłumaczenia. Takie informacje mogą pozwolić tłumaczowi uniknąć nałożenia na niego kary porządkowej. Rozdział pierwszy omawia również aspekt odpowiedzialności tłumacza przysięgłego w przypadkach dotyczących współpracy z biurami tłumaczeń i innymi pośrednikami, w tym umowy o tłumaczenie. Fragment poświęcony kartkom in blanco i poświadczaniu z oryginału jest szczególnie interesujący, ponieważ dotyka problematyki, z którą większość tłumaczy przysięgłych spotka się na pewnym etapie swojej kariery. Autorzy, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odradzają nadmierną uległość w tej kwestii w stosunku do biur tłumaczeń i innych klientów, wskazując na odpowiedzialność tłumacza.

Rozdział drugi omawia aspekty wynagrodzenia, a więc temat wzbudzający najwięcej kontrowersji w kontekście współpracy tłumacza z organami władzy publicznej. Ta część publikacji szczegółowo omawia sytuacje, które mogą okazać się sporne, takie jak odpowiednie wyliczenie wynagrodzenia w przypadku wydania dodatkowych egzemplarzy tłumaczenia, dodatek za terminologię specjalistyczną czy dodatek za tłumaczenie w trybie przyspieszonym. Brak wiedzy w tym zakresie może sprawić, że tłumacz nie będzie wnioskował o należyty mu dodatek do wynagrodzenia lub zrobi to w sposób nieprawidłowy, co może niepotrzebnie przedłużyć czas oczekiwania na płatność. Wyjątkowo cenną częścią tego rozdziału są przykłady pism i wniosków, które mogą posłużyć za wzór. Znajdują się w nim również przykłady orzeczeń, zarówno autentycznych decyzji sądów wydanych w omawianych kwestiach, jak i opracowanych na potrzeby recenzowanej publikacji. Przedstawione przykłady poszczególnych przypadków i dotyczących ich orzeczeń pokazują, że sądom zdarza się podjąć błędną decyzję oraz że tłumacze, uzbrojeni w odpowiednią wiedzę na temat obowiązujących przepisów, mogą odwoływać się od niekorzystnych dla nich decyzji.

Trzecia część publikacji poświęcona jest kosztom związanym z wykonywaniem tłumaczenia i kwestią utraconego zarobku. Ten rozdział szczegółowo omawia sytuacje, w których można ubiegać się o zwrot kosztów podróży, noclegu i utrzymania (oraz wyjaśnia, jak to zrobić). Znajdują się tu również informacje o możliwościach uzyskania zwrotu utraconego zarobku. Podobnie jak w poprzednich rozdziałach, tutaj również czytelnik otrzymuje przykłady orzeczeń w sprawach związanych z omawianym tematem oraz wzory skarg i pism, którymi tłumacz może posłużyć się w przypadku niesłusznej odmowy zwrotu kosztów lub utraconego zarobku. Autorzy wskazują również na wiele mało znanych przypadków, takich jak możliwość uzyskania zaliczki na poczet kosztów podróży, jeśli, zgodnie z prognozą, mają one być znaczne.

Uzupełnieniem publikacji jest rozdział czwarty – ostatni – który stanowi wyciąg z istotnych przepisów, do których odnoszą się poprzednie rozdziały. Mogą one stanowić przydatny, podręczny zbiór informacji w sytuacji, gdy potrzebna jest dokładna znajomość określonych przepisów, na przykład podczas przygotowywania argumentacji wniosku kierowanego przez tłumacza do sądu.

Publikacja Pawła Gugały i Moniki Antosik-Bandurskiej bezsprzecznie wypełnia pewną lukę na rynku pozycji skierowanych do tłumaczy przysięgłych. Czytelnik znajdzie w niej odpowiedzi na wiele nurtujących tłumaczy pytań i, co jest szczególnie cenne, odpowiedzi te umieszczone są w kontekście obowiązujących przepisów i poparte przykładami orzeczeń i innych decyzji administracyjnych. Na uwagę zasługują również zestawy pytań dołączone do poszczególnych przypadków. Ten zabieg ułatwia korzystanie z książki osobom, które nie chcą zagłębiać się w szczegółową lekturę poszczególnych kazusów, a chcą jedynie, w możliwie krótkim czasie, poznać właściwy sposób postępowania w danej sytuacji. Warto dodać, że jest to jedna z niewielu pozycji, które mogą być przydatne nie tylko dla kandydatów lub początkujących tłumaczy, lecz także dla doświadczonego tłumacza, który we współpracy z organami władzy sądowniczej i innymi napotyka m.in. trudności w wyegzekwowaniu płatności. Lektura tej pozycji może okazać się pomocna w przygotowaniu wniosku czy odwołania od postanowienia sądu, może również stanowić narzędzie w nawiązaniu dialogu z przedstawicielami wyżej wspomnianych instytucji, ponieważ znajomość przepisów i określonych sposobów postępowania ma szansę znacząco zwiększyć skuteczność takiej komunikacji. Pomimo pewnej trudności, jaką może stanowić prawniczy żargon zastosowany w tej publikacji, będzie ona stanowić cenną pozycję w bibliotece tłumacza przysięgłego.

BIBLIOGRAFIA

- Berezowski L. (2018) *Jak czytać, rozumieć i tłumaczyć dokumenty prawnicze i gospodarcze? Podręcznik dla tłumaczy języka angielskiego*. Warszawa: C.H. Beck.
- Betańska E., Stachurski E. (2018) *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Tłumaczenie odpisów aktów stanu cywilnego. Język francuski*. Warszawa: C.H. Beck.
- Biel Ł. (2013) „Integracyjne podejście funkcjonalne w dydaktyce przekładu prawniczego” w: *Między oryginałem a przekładem* (21), s. 11-27.
- Biernacka A. (2021) *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Prawo rodzinne. Język hiszpański*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kizińska A. (2018) *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Polskie i angielskie terminy nieprzystające. Prawo rodzinne i spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kubacki A.D. (2012) *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego, Dz.U. 2004, Nr 273, poz. 2702 (ze zm.).

Agnieszka Hojda-Popińska, współpracownik Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego i tłumacz przysięgły języka angielskiego, zajmuje się tłumaczeniem środowiskowym i tematyką tłumaczenia ustnego konsekutywnego i symultanicznego, prowadzi zajęcia dydaktyczne w zakresie tłumaczenia konsekutywnego, symultanicznego i środowiskowego.